OFFICINÆ

PHARMACEVTICAE, SIVE ANTIDOTARII

De Medicamentis externis,

LIBER QVINTVS;

PER PETRVM VFFENBACHIVM REIP. MOENOFRANCOfurtensis Medicum ordinarium in fine locupletatus.

De Vnguentis & ceratis.

PRÆFATIO.

ANTIQVITVS vnguenta tanto fuerunt in vsu & nomine, vt qui ea non solum pararet, aut venderet, sed alia quævis medicamenta tractaret & vsurparet, *Vnguentarius* & *Myropola* diceretur: & Arabes cerata & emplastra sæpius vnguenta nominant, vt Dioscorides olea pleraq; odorata, iuxta illud Hippocratis, *Medicus esse debet vnguentatus*, hoc est, *odoratus*, vt qui halitu ex vestimentis suauiter fragrante, gloriam quandam apud vulgus captare debeat. Nunc vero angustiore acceptione, vnguenta dicuntur illa medicamenta, quæ tantum externis adhibita & illita partibus his auxilium ferre creduntur, quæ alia remedia non facile ferunt, seu ipsorum pondere grauentur, inquit Oribasius *c. 27. lib. 19. collect.* & Actuarius *cap. 1. lib. 5. meth.* seu humiditate lædantur; quæque oleagina sunt, & mediæ inter cerata & linimenta, vt cerata inter vnguenta & emplastra, consistentiæ. Ad vnguentorum autem confectionem, ea seruatur olei proportio, vt huius singulis vnciis, pulueris drachmæ singulæ, & ceræ drachmæ binæ commisceantur, vel, vt loquitur Gal. *cap. 2. lib. 4. comp. med. gen. ceræ quadruplum oleum adiiciatur, pulueribus octuplum.* Quia tamen calor vnguento-

Vnguentæ quid.

Proportio ingredientium in vnguentis.

guentorum consistentiam reddit molliorem, frigus spissiorem, hyeme plus, æstate minus olei Myropolæ solent permiscere. Cum autem magna sit inter ceratum & vnguentum conformitas; Vtrumque enim ex iisdem, sed paulo diuersa proportione mixtis, componitur, vt vnguentum plus olei, minus ceræ recipiat, sitque medium inter ceratum & linimentum, hoc nempe spissius, & liquidius illo, de vtroque in hoc libro agere statuimus; in cuius priore sectione vnguenta, in altera cerata vsitatiora & probatiora describemus. Fiunt vero vnguenta vel cum igne, vt quæ ceram, resinas & decocta simplicium admittunt; vel absque igne, vt sola nutritione & subactione, vt *vnguentum crudum*, seu de *lithargyro*, vulgo *nutritum* dictum; de quibus in particulari hoc toto libro disseremus; initio sumpto à refrigerantibus, inter quæ primum occurrit Rosaceum.

Vnguentorum & ceratorum affinitas & differentia.

CAP. I.
Vnguentum rosatum D. Mes.

℞. Axungia porci nouies aqua calente, & toties frigida lotæ, rosar. rubear. recent. an. ℔. iij.

Misceantur & dimittantur marcescere dies septem: deinde coquantur lento igne & colentur. Rursus tantundem rosarum recent. contusarum totidem dies marcescere dimittantur: tum coquantur & colentur, vt ante; tandem affunde

succi rosar. rubr. ℔. j ß.
olei amygdal. dulc. ℔. ß.

Coque igni lento ad succi consumptionem, & repone vsui. Si inter coquendum parum *opii* in *aqua rosarum* iniicias, erit eximium, & mirum ad vigiliarum leuamen.

COMMENTARIVS.

Paraphrasis Vt hoc rite paretur vnguentũ, axungia suilla debet accurate à membranis repurgari, nouies aqua parum calida, dein frigida lauari, vt sit omnis expers odoris: sic enim ad quemlibet odorem excipiendum aptior reddita, facillime rosarum fragrantiam admittit. Debet vero earum maceratio ad maiorem efficaciam iterari, & colaturæ media illarũ succi pars, & olei amygdalini sexta ad axungiam, ex Mesuei decreto adiungi. Sed pro ℔. iij. adipis porcini ponimus ℔ j. ß. succi rosarum, & ℔. ß. amygdalini. Nonnulli pro *amygdalino*, *rosaceum* aut *omphacinum*. At sic paratum, cutis meatus minus reserat, nec introita prompte permeat. Potest absque oleo prorsus bene parari, cum ex se sit liquidum satis; quo modo tota fere myropolarum familia parat. Præstat tamen liquidiusculũ cum *amygdalino*, quam crassiusculum sine ipso confectum habere. Sed vt totam olei quantitatem à Mesueo statutam permiscere, non ex arte, sic omnino nullam, non ex ratione est.

Pleriq; ad ruborem maiorem & coloris elegantiam, cuius studiosissimi sunt aromatarii, *anchusam* inter coquendum permiscent, sed melius est multo, illum colorem roseum ex rosis, quam aliis simplicib. dissociatis mutuari.

Imperat adhuc Mesue, ad somnum præ vigiliis immoderatis interruptum, reuocandum, *opium rhodostagmate* dilutum accedere ad confecturam. Cuius sententiæ lubens assentior, hortorque pharmacopœos, si non totam, saltem quandam huius vnguenti quantitatem cum *opio* compositam in Officinis asseruare.

Facultates. Vnguentum rosatum colorem immoderatum extinguendo, phlegmonas omnes, Erysipelata, & herpetas sedat, dolorem

rem capitis à causa calida, & ventriculi renum ac hepatis incendium mitigat: Quod opiũ admittit, hæc omnia potentius præstat, & præterea somnũ conciliando, phreneticis plurimum cõducit, & vires reficit.

Eodem modo queunt parari vnguenta ex *violis, nymphea*, & aliis floribus cuiuscunque qualitatis.

Cap. II.

Vnguentum album Rhasis.

℞. *Olei rosat.* ℥.*ix.*
ceruſa bona in aqua rosarũ lota ℥.*iij.*
cera alba ℥.*ij.*

Ex arte fiat vnguentum.

Commentarius.

Vnguentum hoc & paucis constat, & à paucis eodem modo describitur. Varietatem hinc maxime natã coniicimus, quod Rhasis illius author simplicium dosim nõ definierit; quam ob id quisque ad arbitriũ, auget, minuit, & immutat. Nõnulli magis odoris, quam virtutis gratia *camphuram* adiiciunt, alii *mucaginem tragacanthi*; quidam *lithargyrum*, alii *albumina ouorum*: sicq; nullibi certa manet illius descriptio, nisi Lutetiæ, vbi iuxta formulam datam à pharmacopœis conficitur, qui primũ *ceruſam* ad cribrum setaceum ita fricant, vt traiiciatur: dein pluries abluunt aqua cõ-
Præparatio. muni, post rosacea: tũ siccant; siccatã friãdo in pollinem reducunt: tum demum *cera oleo rosato* liquatæ permiscent, & spatula lignea agitando vnguentum tradunt, colore albissimum, consistentia legitimum, viriб. multis commendatum. Valet n. ad pruritum, scabiem, adustionem, intertrigines, vlcera, pustularum eruptiones, acrẽ serpiginem, intemperiem vlcerum calidam, atque alia multa cutis vitia sananda.

Cap. III.

Vnguentum Populeon D. N. Myrepſ.

℞. *Oculorum populi nigra* ℔.*j.* ß.
foliorum papaueris nigri,
foliorum mandragora,
cimarum rubri tenellarum,
foliorum hyoscyami,
solani,
lactucarum,
vermicularis,
sedi, seu semperuiui maioris,
foliorum violarum.
cotyledonis an. ℥.*iij.*
axũgia porci recent. & insulsa ℔.*iij.*
fiat vnguentum, vt artis est.

Commentarius.

Nicol. Salernitanus ex Myrepso, Præpositus ex Salernitano huius vnguenti descriptionem mutuatus est; neuter tamen debitum authori primo reddidit honorẽ, cum vterq; nomen ipsius subticuerit. Dicitur autem *Populeon* à sua basi, nempe, à *tenellis populi nigræ oculis*, vt loquitur vulgus, seu *germinibus*, quæ primo Vere in arboris sumitatibus erumpunt, & mense Martio, ante perfectam illorum explicationem colliguntur, quibus pleraq; refrigerantia & somnium inducentia adiũguntur, vt *folia mandragora, papaueris, hyoscyami, lactucarum & solani*, nec non vtriusque *aizoi*, seu *sedi*, minoris nempe, quod *herbam vermicularem*, & maioris, quod *semperuiuam* myrepolæ nominant. Ea vero seligenda vermicularis, quę flores albos gerit, & nulla linguam acrimonia vellicans. Adduntur & folia cotyledonis, quem rei herbariæ periti modo *cymbalium*, modo *cortalum*, modo *Veneris vmbilicum* nuncupant. Paratur autem sic; Ger- *Præparatio.*
mina populi recentia contunduntur, axungiæ à membranis repurgatæ permiscentur, & vase figulino excepta operculato, loco modice calido reponuntur, ad mensem vsque Maium, aut Iunium, aut eo vsque, dum ceteræ stirpes expetitæ possunt haberi satis adultæ & vegetæ: quę tum collectæ, & à sordibus purgatæ in pila teruntur, & mixturæ priori asseruatæ & fermenta-

fermentatæ concorporantur; atq; rursus in loco tepido aut paulo calidiore, integrā hebdomadam, vel etiam diutius fermentantur: postea in cacabo ponūtur cum ℔. j. vini, vel aceti, vt nonnullis placet, quod scopo magis conueniat. Nihil tamen obstat, quo minus vinum hac moderata quātitate frigidis multis permisceatur, cum nonnulli *bardanam* calidiorem adiungāt: sunt, qui *solani succum* ponunt, vt colorem nanciscatur viridiorem.

Vires. Somnum conciliat, & febricitantib. ac caput dolentibus propter calorem inunctum fronti & temporibus, aut plantis pedum, aut manuum carpis prodest.

CAP. IV.

Vnguentum Nutritum, seu crudum, vel de Lithargyro, & Triapharmacum dictum D. Mes.

℞. *Olei rosati* ℔. *j.*
lithargyri tenuissime lauigati ℔. ß.
aceti ℥. *iiij.*

Affunde vicissim ad lithargyrum, modo oleum, modo acetum, & agita in mortario, donec ipse liquorem ebiberit vniuersum, & fiat vnguentum consistentiæ legitimæ.

COMMENTARIVS.

Ex his est hoc vnguentum, quæ à singulis artificibus solent deprauari, ob simplicium, quibus constat, dosim, ab authorib. indefinite traditam. Nam Mesue ad huius vnguenti apparatum imperat tantum, vt modo oleum, modo acetum ad lithargytum accedat, & iugiter in mortario agitentur; adhucque multi quotidie, nec olei, nec aceti quantitatem limitant, sed solum, quantum sufficit, imperant: alii vtriusque partes æquales, & tantundem *lithargyri*: Alii contra, & melius, *olei* ℔. *j.* *lithargyri* ℔. ß. *aceti* ℥. *iij.* Nos debitam singulorum proportionem dedimus, si tamen inter agitandum, myropola norit, quantulaq; huius, vel illius mensura, præter definitam, opus esse, vel non esse, illi liberum esto, quicquā vel addere, vel detrahere. Continua vero agitatione pistilli debet hoc vnguentum nutriri, donec spissitudinem sibi comparet idoneam. Nec initio multum olei & aceti affatim super lithargyrum affundere fas est, alioquin submergetur, nec postea vnquam in vnguenti consistentiā debitam coibit. Nonnulli in plumbea pila nutriunt cum pistillo plumbeo, vt magis desiccet, sed multis displicet in vnguentis, hæc obscurior & nigricans tinctura: alii *lithargyrum* abluunt *aqua rosacea*: quidam addunt *succum solani*, vel *plantaginis* & *cerusam*; sed melius est parare iuxta formulam datam, quam sequuntur Parisienses pharmacopœi; non tamen omnes & semper oleum rosatum, sed aliquādo commune sumunt, nec peccant. Dicitur a. *vnguentum Crudum*, quia absque igne paratur; nonnunquā *Nutritū*, quod nutritione longa vnguenti formam acquirat: interdum *Triapharmacum*, à tri-um simplicium, quibus constat, vnione; ex quibus vt decet, coctis, fit emplastrum, in omnibus Officinis seruandum, quia vsitatissimum.

Præparatio.

Vnde dicatur crudum, vnde nutritum, triapharmacū.

Vim habet reprimendi, desiccandi, carnem in vlceribus cauis generandi, eaque ad cicatricem perducendi.

Vires.

CAP. V.

Vnguentum de Bolo.

℞. *Bol. Armena* ℔. ß.
succorum solani, & plantaginis ana ℥. *iij.*
aceti ℥. *ij.*
olei rosati ℔. *j.*

Sensim agitentur in mortario, donec vnguenti spissitudinem acquirant.

COM-

COMMENTARIVS.

Eandem aut parum dissimilem descriptionem tradit Guido Cauliacus *cap.* 5. *doct.* 1. *tract.* 7. quam ex Gal. *lib.* 9. *simplic.* accepisse fatetur: eum tamen librum euoluens, minime tale quid inueni. A quocunq; vero authore prodeat, vt optimum medicamentum à Chirurgis plurimum expetitur. Eadem est huius atq; præcedẽtis præparatio, & vtrumque, cum fiat absque igne, crudum nominari potest.

Vires. Vim habet refrigeratoriam, astringentem & roborantem optimeq; cõuenit initio fluxionum calidarum, proinde incipienti phlegmonæ, Erysipelati, & similibus affectionibus valde prodest.

CAP. VI.

Vnguentum Stypticum D. Fern.

℞. Olei rosati sæpius in aqua aluminosa loti ℔.j.ß.
ceræ albæ ℥ iiij.
gallarum immaturarum,
nucum cupressi,
baccarum myrthi,
balaustiorum,
malicorii,
corticum glandium,
acacia,
rhois,
mastiches an. ℥.j.

Cum succis mespillorum & sorborum immaturorum fiat vnguentum.

COMMENTARIVS.

Vnguentum hoc astringens, quod validissimum sit, ac paratu facile, inquit Plantius vsurpandum erit pro vnguento Comitissæ, & alio quouis astringente. Vt rite paretur, omnia tenuissime pulueranda, & dies circiter quatuor maceranda in *succis sorborum & mespillorum*, vel horum tantũ alterutro; deinde lento igne siccanda: *Præparatio.* Tum ceræ oleo rosato liquatæ commiscenda, spatula agitanda, & accurate commiscenda.

Inter astringentia primum locum obtinet: Ob id admouetur partibus imbecillis roborandis, ab humorum irruentium accursu tuendis & laxioribus constringendis & angustandis. Nam fluxiones omnes intercipit, vuluæ, vteri, sedis, intestinique prolapsum cohibet, & profluentem sanguinem admotum sistit, mammillas pendentes retrahit, minores efficit, & ventris rugas à partu tollit. *Vires.*

CAP. VII.

Deficcatiuum rubrum.

℞. Olei omphacini ℔.j.
ceræ albæ ℥.v.
terræ Lemniæ, vel boli Armenæ.
lapidis calaminaris an. ℥ iiij.
lithargyri auri,
cerusæ an. ℥. ij.
caphuræ ʒ j.
fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Deficcatiuum sic ab effectu dictum, vt rubeum à colore, omnibus in Officinis prostat, vt topicum vsu frequenti & felici probatissimum. Et licet de huius authore non satis constet, iuxta tamen formulam à nobis traditam, fere apud omnes describitur, & sic paratur: *Cerusa, caphura, lithargyrus* primum seorsim terenda & læuiganda: *Cera* moderato calore oleo liquanda: his ab igne semotis pulueres permiscendi, ita tamen, vt *caphura* postremo loco iniiciatur. Omnia sic confuse mixta sedulo spatula lignea agitanda, vt in debitam coeant vnguenti spissitudinem. *Præparatio.*

Poterit quoque cum Siluio parari, igne *lithargyro* prius nutrito, dein pulueris vna commixtis. Sed si coadunatum, vt magis deficcat, sic refrigerat minus. Sunt, qui cũ terra

terra Lemnia conficiunt; cum *bolo* tamen confectum nihilo est inefficacius.

Vires. Refrigerat, roborat, fluxionem sistit, partem affectam tuetur, humiditates excrementitias digerit, absumit, siccat, & vlcera ac vulnera ad cicatricem perducit.

CAP. VIII.

Vnguentum Diapompholygos D. N. Alex.

℞. *Ol rosat. ℥x.*
succi granorum solani ℥iiij.
bullant lento igne ad succi dissipationem: adde
cera alb. ℥v.
psimmythii seu cerusa lota ℥iij.
puluerus plumbi,
pompholygis an. ℥ij.
thuris ℥j.

Coquantur & cogantur in vnguenti formam.

COMMENTARIVS.

Desumptum est hoc vnguentũ ex Nic. Alexand sed immutata simplicium singulorum dosi & ad meliorem formam redacta, iuxta Sylvii castigationem *cap.* 1038. *sui antid.* Illius basis *pompholyx* est, à qua nomen habet. Quid autem sit *Pompholyx*, & quid differat à *Tutia*, postea dicetur. Iubet porro Alexandrinus *lib. de simplic.* vsti plumbi puluerem assumi & abluí, ego tamen malim idipsum, crudum, & ex arte in pollinem redactum, vt præstantius, assumere; quibus tamen vstum magis arridet, his Dioscorides *cap* 96. *lib.* 5. sic iubet vrendũ. Super quam minutissimas plumbi laminas, inquit, fictili nouo inditas sulphur inspargito, additisque rursus aliis laminis, interiecto semper sulphure, vsque dum vas expleueris, succendito: flagrante autem plumbo, ferrea rude versato, donec perfecte redigatur in cinerem, nihilque e plumbo vstum hæserit: tum obturatis naribus, ne plumbi halitus noceat, eximito. Elimata quoq; plumbi scobs cum *sulphure* vri facile potest: vt etiam absque eo, si tenuissimæ illius lamine igni acri imponantur, & rudicula ferrea perpetuo moueantur, dum soluantur in cineres.

Plumbi vstio.

Alius modus.

Tertius modus.

Vrunt nonnulli sine *sulphure* melius hoc modo. In fictili nouo reponunt, & prunis circumcirca accensis liquant, atque ferrea spatula agitant, ignem semper augendo, vt spumam non modo multam eructet, sed vt totum in spumam abeat, quæ velut cinis est, qui denuo igni adhibitus non difficile pulueratur. Vstum autem & pulueratum lauatur vt *cadmia* Crudum vero facile in pollinem reducitur, si eius laminæ tenues, minutissime incidantur, *aceto* acerrimo tres dies immergantur, quotidie immutato, si videtur, *aceto*, & postea exemptæ & siccatæ citra vstionem terantur. Ad præparationem coquitur primum *solani succus* in *rosaceo* ad succi deperditionem: Deinde *cera* eodem oleo liquatur: Tum adduntur pulueres tenuissimi, & continua agitatione rudicula lignea mouentur, donec tota mixtura refrixerit, in vnguentum abitura.

Quartus modus.

Puluis plũbi crudi qui fiat.

Præparatio.

Præstantissimum est ad vlcerum sanationem: Eorum enim calorem mitigat, humiditatem siccat, malignitatem cancerosam domat, dolorem lenit, cauitatem carne implet, & ad cicatricem perducit. Maxime autem tibiarum vlceribus prodest.

Vires.

CAP. IX.

Vnguentum ad pruritum Scabiosum.

℞. *Axungiæ suillæ in succo scabiosæ sæpius lotæ ℔ ß.*
radic. oxylapathi in aceto ad putrilaginem cõctæ, & per setaceum traiectæ.

sulphuris in succo limonum abluti an. ℥.j. ß.
vnguenti populei in succo enula nutriti ℥.ß.
omnibus in mortario probe subactis fiat vnguentum.

COMMENTARIVS.

Dum hæc scriberem, venit ad me rusticus quidam opem efflagitans pro quodam amico & affine, qui cum nocte, dieque pustuloso pruritu importune stimularetur, à barbitonsore idoneum postulauit remedium. Ille vnguine sibi familiari, ex mercurio, sulphure & axungia suilla pararo, partes prurientes semel atque iterum obliniuit, & tanto impetu prauam totius corporis colluuiem mouit, & ad ceruicem & collum promouit, vt suborta sputatione violenta, pene misellum suffocarit. Nolo plures alias similes historias recensere, cum ex dicta satis eorum innotescat error, qui vt imperite, sic infeliciter ad leuem scabiem, & pruritum linimentum ex *hydargyro, adipe, vel butyro & sulphure* confectum, imperant. Ne autem posthac ad vomitum redeant, vel aliis vt ita faciant, medicamentorũ optimorum inopia consilium dent, hoc vnguentum damus, paratu facillimum, & ad scabiem pruriginosam efficacissimum. Serum enim biliosum & pituitam acrem, & salsam mitigat, humores quosuis calidos contemperat, & scabiem & pruritum sanat.

Historia.

CAP. X.

Vnguentum Ophthalmicum.

℞. Bol. armen. in aqua rosar. lota ℥j.
lapid. calaminaris in aqua euphras. abluti,
tuthiæ præparat. an. ʒ.ij.
margaritarum tenuissime leuigatar. ʒ.ß.
caphuræ ℈.ß.
opii gr. v.
butyr. recent. aqua plantag. sæpius abluti ℥.v.
Fiat vnguentum secundum artem.

COMMENTARIVS.

Vix dici potest, quot, quantisque morbis & symptomatis obnoxius sit oculus, quibus oppugnandis omnia quidem medicamentorum genera debentur, sed non omnes eorum formulæ adhibentur: Præter enim collyria & vnguenta, quædam oculi non nisi difficillime ferunt. Nam cataplasmata, emplastra, & similia, vt super palpebras, & extra oculorum aliquando prosunt, sic intra admouere, excæcare est. Ad multos autem illorum morbos curandos vnguentum quoddam ophthalmicum, ab effectu dictum exhibemus, quod humorum fluxiones arcet, calorem temperat, acrimoniam mitigat, lachrymas & sistit, & siccat, dolorem sedat, ruborem aufert, & oculum roborat, si illius tantillum post vniuersalia remedia, purgationem, & sanguinis eductionem ad angulos, & palpebrarum oras adhibeatur.

CAP. XI.

Vnguentum de Minio, seu vnguentum rubrum, caphuratum,

℞. Minii triti ℥.iij.
lithargyri ℥.ij.
ceruse ℥.j.ß.
tuthiæ, ʒ.iij.
caphuræ ʒ.ij.
olei rosati ℔.j.ß.
ceræ alb. ℥.ij.
fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Duplex huius vnguẽti datur descriptio: vna simplicior, quæ sine *camphora*, altera magis

magis composita, quæ cum ipsa paratur. Vocatur autem rubeum à colore & de minio, à sua basi. Vtilissime datur ad vlcera mala, inueterata, & quæ vix integram curationem admittunt, & ad cicatricem perducuntur.

DE VNGVENTIS CALIDIS.

CAP. XII.

Vnguentum Resumptiuum, D. Præp.

℞. Butyr. recentis ℔. *j.*
ceræ flauæ ℔. ß.
axungiæ porci quart. j.
axungiarum anseris,
anatis,
gallinæ,
olei amygdalini,
anethini,
chamæmelini an. ℥. *ij.*
mucaginum radicis altheæ,
sem. lini an. ℥. *j.* ß.
mucaginis fenugræci,
œsypi humidæ an. ℥. ß.
fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

In hoc vnguento, in Antidotario Præpositi descripto, cum multa reprehendēda inuenisset Rondeletius, quædam detrahendo, nonnulla substituendo, alia prorsus, vt inutilia, nec scopo accommodata, improbando, illius compositionem non parum immutauit: Nam pro *cera alba flauam*; pro *oleo violato*, *amygdalinum* subdidit: Mucilagines vero *tragacanthi*, *gummi Arabici* & *seminis citoniorum* expunxit, quod sua virtute astringentiore digerendis humoribus minime conueniant. Quod si vna cum resoluentibus in morborum principiis roborantia debeant aliquando vsurpari, facile erit, vtendi tempore, vnguento iuxta formam datam confecto, parum *olei citoniorum*, aut *omphacini*, vel similis, quando postulabit, occasio commiscere. Vt vim digerendi maiorem habeat, addita est adhuc *fenugræci mucago*, sed quantitate parua, quod odoris insuauitate displiceat; Si medulla ossium vituli adiiciatur, virtutem habebit magis emollientem & relaxantem, vt voluit Fernel. Vt ex arte paretur, *cera* frustulatim diuisa cum oleis primum liquanda, dein *butyrum* & *axungiæ*. Liquefactis simul omnibus *œsypus* addenda, & spatula agitanda. Ab igne semotis & accurate vnitis mucagines in aqua communi, vel, vt aliis placet, in rosacea ad maius robur extractæ, commiscendæ, & lignea spatula mouendæ, vt vnguenti spissitudinem idoneam acquirant. *Præparatio.*

Totius thoracis dolores lenit, humores tussim committentes coquit, sputum mouet, pleuritidi auxiliatur, & succos inutiles musculis thoracis impactos resoluit, & partes relaxat, lenit, emollit. *Vires.*

CAP. XIII.

Vnguentum de Althea, D. Myreps.

℞. Rad. altheæ,
sem. lini, &
fenugræci an. ℔. ß.
Scillæ ℥. *iij.*

Lota, tritaque macerentur triduum in *aquæ* ℔. *v.*

Dein bulliant, donec inspissentur: His ad ℔. 1. expressis, misce
olei ℔. *ij.*

Feruefiant denuo ad mucaginum exhalationem. Oleo superstiti adde
ceræ flauæ ℔. ß.
colophoniæ,
resinæ an. ℥. *iij.*
terebinthinæ,
galbani,
gummi hederæ an. ℥. *j.*

Omnia simul in cacabo liquescant, agitētur, & ab igne remoueātur, vt refrigera-

ta vnguenti spissitudinem idoneam concrescant.

COMMENTARIVS.

Fernelius huius vnguenti descriptionem multo simpliciorem exhibet, omissis *scilla, colophonia, galbano & hederæ gummi*, quod sordidum nimis vnguentum efficiant, ne his sit opus, ad digerentem vnguenti vim augendam, ex aliis simplicibus formula comprehensis, satis efficacem. Ea tamen vtilia credo, quæ si quis expunxerit, vt medicamenti odorem, sic virtutem immutabit. Si desit *gummi hederæ*, eius succus substituendus. Aquæ quantitas nempe lib. iij ß. quod minor esset, nec mucaginibus eliciendis, & postea coquendis sufficeret, aucta est ad lib. v.

Cæterea sunt facilia, vt & conficiendi modus, ex vnguenti formula artificiose descripta satis notus.

Vnguentum de althea calefacit, emollit, lenit, humectat & digerit: Ob id intemperiem frigidam tollit, neruorum duritiei prodest, siccitatem nimiam emendat, pleuritidi & aliis affectibus ab humore crudo musculis adhærente natis, medetur. *Vires.*

CAP. XIV.

Tetrapharmacum, seu Basilicum minus, D. Mes.

℞. *Ceræ flauæ.*
resinæ,
picis nigræ an. ℥. ij. ß.
olei dulc. ℔. j.
fiat vnguentum secundum artem.

Basilicum maius, D. Mes.

℞. *Ceræ,*
resinæ pini,
seui vaccini,
picis naualis,
thuris,
myrrhæ an. ℥ j.
olei ℔. j.
fiat vnguentum.

COMMENTARIVS.

Ratio nominis.

Vnguentum hoc à viribus, quibus pollet maximis, ad humores coquendos, seu suppurandos, Basilicum, seu Regium dicitur. Constat autem vel quatuor tantum simplicibus, ob id *Tetrapharmacum* dictum, seu *Basilicum minus*; vel pluribus, & *Basilicum maius* appellatur. Vtrumque diapyeticum est, seu pus mouens, aut suppuratiuum; Simplex tamẽ imbecillius est magis composito, & minus calidum, ac velut temperatum, propterea pepasmo, seu coquendis, & in pus vertendis humoribus magis idoneum; Nam verum pepasticum seu maturatiuum medicamentum temperatum est, & calori nostro natiuo cognatum, vnde sua qualitate potius agit, inquit Galenus *cap. 7. libr. 5. de simpl. med. fac.* quam quantitate, vt remollientia potius qualitate, quam quantitate, cum sunt validiora, non ita tamen superfluum humorem absumere. Cum ergo Tetrapharmacum sit quasi symmetrum, optimum suppuratorium est, & humores coquendo in pus rite conuertit, perinde ac vola manus temperatissima parti cuipiam prauis humoribus scatenti diutissime admota c. 2. *lib. 5. simpl.*

Præparatio.

Ad Basilici confecturam *resina*, & *pix nigra*, quæ nondum picandis nauibus inseruiuit, cum oleo primum liquanda, & vbi parum refrixerint, pistillo agitanda, vt vnguenti consistentiam nanciscantur.

Vires.

Tetrapharmacum seu Basilicum dolorem mitigat, humorem noxium parti impactum coquit, illius acrimoniam lenit, & carne vlcera implet.

CAP.

CAP. XV.

Mundificatiuum expertum.

℞. *Absynthii.*
centaurii minoris,
agrimon.
veronicæ,
hormini,
plantaginis an. m. j.
macerentur in ℔. *ij. aquæ, & coquãtur lento igne, donec marcescant. In* ℔. ß. *colaturæ expressæ, iniice*
Mellis communis ℔. ß. *Bulliant rursus ad aquæ fere dissipationem. Tum adde*
olei rosat. ℔. *j.*
ceræ in eodem liquatæ ℥. *iij.*
pul cancrorum vstorum ʒ. *iij.*
farinæ lupinorum,
pul. radic. gentianæ an. ʒ *ij.*
myrrhæ,
aloes an. ʒ *j* ß.
ireos,
viridis æris an. ʒ. *j.*
fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Cum nullum extaret in vulgatis Dispẽsariis mundificatiuum eximium, de cuius efficacitate Chirurgi ad vlcerum detersionem possent sibi felices satis effectus polliceri, in illorum gratiam hoc rhypticum seu medicamentum extergens (*mundificatiuum* nominant) concinnauimus, his præditum viribus, quas Galenus *cap.* 11. *lib.* 5. *simpl.* requirit, ratio postulat, & probat vsus. Nam cum eiusmodi medicamentum tenuitate substantiæ mediocriter exsiccantis vlcus extergeat, seu sordes à parte, cui adhibetur, separet, & foras amandet, præter eam substantiæ tenuitatem, & qualitatem exsiccantem, & sæpius nitrosam, ab emplastico, & viscido, quod in parte cohibet, excrementa & sordes aggerit, longe distare videtur. At vero mundificatiua vulgaria, magna sui parte, ex *sarcocolla, thure, & mastiche* componuntur: nõnunquam ex *resinis, symphito* toto, & *semperuiuo*, quæ tantũ abest, vt effectus præstent, quos illa promittunt, cum sæpius vlcera sordidiora reddant. Proin illis relictis, felicius in ægrorum salutem hoc nostrum rhypticum, seu extergens medicamentum in Officinis seruabitur.

Cancros autem fluuiatiles vtros excipit, quibus vis est ad extergendum, & exsiccãdum insignis. Seligendi vero sunt fluuiatiles quorũ tamen defectu marini poterunt assumi. Vrẽdi vero in patella ignita eousque, dum facile redigi possint in læuorẽ, qui miscebitur vna cum pulueribus reliquorum simplicium seorsum tritorum. Tum omnia incorporata agitabuntur, vt in vnguenti crassitiem vniantur idoneã. *Cancrorum vstio.*

Vim habet excrementa serosa ab vlceribus absumendi, crassiora separandi, & extergendi: Sed quæ sordibus crassissimis, vel cadauerosa carne conspurcantur, validius detergens, & sæpe cathereticum postulant. Insigni autem virtute, eaq; peculiari prodest vulnerib. à cane rabido inflictis. Eorum n. virus specifica proprietate extinguit, & humores infectos veneno exterget, siccat, absumit. *Vires.*

CAP. XVI.

Vnguentum Aureum, D. Mes.

℞. *Olei* ℔ *ij.*
ceræ citrinæ ℔. ß.
terebinthinæ claræ ℥. *ij.*
resinæ,
colophoniæ an. ℥. *j.* ß.
olibani,
mastiches an. ℥. *j.*
croci ʒ *j.*
fiat vnguentum, secundum artem.

COMMENTARIVS.

Vocatur hoc vnguentum *Aureum* &

Ratio nominis.

Regium vtroq; nomine colore & virtute deprompto. Nam vt aurum flauum est, vt rege dignum medicamentum, quod vix vnquam infeliciter adhibetur. Eius adeo facilis est apparatus, vt ne quidem iuniores tyrũculos lateat. Perperam faciũt, qui lucri, quã nominis auidiores, absq; *croco* & *mastiche* parant: Sic enim immutata illius virtute, & colore negato, nec amplius aureum, nec regium est.

Vires.

Rite paratum aureum vulnera salubriter agglutinat, vlcera caua & mũdata carne implet, dolorem, si quis in his sit, mitigat, & ad cicatricem accelerat.

Vnguentum fuscum.

Vires.

Easdem aut parum dissimiles vires habet vnguentũ Fuscum, quod fit ex *olei* ℔. j. ß. *ceræ nouæ* ℥. iiij. *picis nigræ, sagapeni an.* ℥. ij. *mastiches, galbani, thuris, terebinthinæ an.* ℥. j. Vtrumque enim sarcoticum est, seu vlcera implens, & ad perfectam curationem ducit.

CAP. XVII.

Enulatum cum Mercurio.

℞. *Radic. enulæ in aceto coctæ, tritæ & cretæ* ℔. j.
axungiæ porci veteris, & salitæ,
olei communis an ℥. iij.
ceræ nouæ ℥ j.
hydrargyri extincti,
terebinthinæ claræ an. ℥. ij.
salis vulgaris ℥. ß.
fiat vnguentum, legitimæ consistentiæ.

COMMENTARIVS.

Excerpsit hoc vnguentum Præpositus ex Myrepso, apud quem fere simile legitur in fine tertiæ sectionis, sed vt illius videretur primus author, *oleum, ceram, salem, & terrebinthinã* addidit, & efficacius reddidit: Ante tamen istud incrementum, ob miras eius dotes, Mirabile vocauit Myrepsus.

Paraphrasis.

Paratur autem in Pharmacopoliis iuxta maiorem descriptionem simplici securiorem, licet vtriusque vsum auersentur multi propter *hydrargyrum*; Eius tamen per saliuam, aut succum *limonum* extinctio metum omnem ex illorum animis excutere debet: Adde, quod *terebinthina*, & *adeps suillus* commiscentur, quæ illius feritatem, si quæ remansit, obscurant. Sunt, qui loco *hydrargyri Sulphur* ponunt, alii *succum fumariæ*, vel *limonum*. Ad huius vnguenti apparatum nonnulli *radicem enulæ* tantum in *aceto* terunt, & per cribrũ traiiciunt, sed melius est, eas ad putrilaginem coqui, idque in aceti lib. ij. & aquæ lib. j. potius, quam in aceto solo: Nam quę simplici concoquuntur aceto, acerrimam qualitatem adipiscuntur.

Præparatio.

Ceræ igitur *oleo* liquatæ axungia additur, dein *enulæ pulpa*, post *argentum viuum & sal*, tandem *terebinthina*; Quæ omnia confuse mixta, probe agitata abeunt in vnguentum.

Vires.

Ad pruritum, scabiem siccam, humidam, & à quacunque causa ortam, atque ad alias cutis fœditates mire est efficax.

CAP. XVIII.

Vnguentum ad Vermes.

℞. *Centaurii minoris,*
absynthii,
farinæ lupinorum an. ʒ. j.
pulpæ colocynthid. tritæ, aceto maceratæ, & postea siccatæ ℈. ij.
olei amygdalarum amararum ℔. ß.
ceræ ℥. j. ß.
fiat vnguentum, consistentia idoneum.

COMMENTARIVS.

Vermes in multis corporis partib. generantur, atque in his potissimum, in quibus materia quædam excrementitia corrumpitur, vt in intestinis, ex quibus triavermium genera reiiciuntur; Ex superiotibus teretes

tereres & longi, ex colo lati, ex recto ascarides, seu breues cucurbitui dicti. Omnes enecantur acribus, salsis, acidis & amaris, vel interius assumptis, vt *aloe*, *santonico*, *rhabarbaro*; vel exterius adhibitis, vt vnguento à nobis descripto, ad cuius præparationem, *Colocynthis* primum terenda, & *aceto* maceranda, dein insolatu, vel in cineribus calidis exsiccanda: Post *oleo ceræ* liquatæ miscenda, vna cum reliquis simplicibus in pollinem redactis: Tum omnia simul agitanda, & accurate vnienda in vnguenti concretionem. *Præparatio.*

Plurimum valet ad lumbricos interficiendos, si eo vmbilici regio liniatur, vel totum abdomen, aut eius portio cum decocto enematis communis per sedem in aluum inii ciatur. *Vires.*

CAP. XIX.

Vnguentum ad Achoras, vulgo tineam, D. Gordion.

℞. *Ellebori albi,*
ellebori nigri,
sulphuris viui,
auripigmenti,
lithargyri,
calcis viuæ,
aluminis,
gallarum,
fuliginis,
cinerum clauellatarum an. ℥.ß.
hydrargyri extincti,
virid. æris, an. ʒ *ij.*

Fiat omnium puluis, qui bulliat lento igne in

Succorum boraginis,
scabiosæ,
fumariæ,
oxylapathi, &
aceti an. ℥ *iij.* ad succorum consumptionem: Adde
olei veteris ℔.*j.*
picis liquidæ ℥. ß. *ceræ parum, fiat vnguentum.*

COMMENTARIVS.

Huius vnguenti Gordonius perhibetur author primus, licet cuiusdam Ioannes de Concoregio meminerit, qui in *ellebori* vtriusq; dosi limitanda ab ipso dissentit; vt etiam Guido Cauliacus, qui de *hydrargyri* & *viridis æris* quantitate non parum detraxit, cuius castigationem sequimur. Extinguitur autem *argentum viuum* multis modis, sed vsitatior modus fit per *saliuam ieiuni*, aut *succum limonum*, & aliquando *hyoscyami*. Cætera, quæ ad apparatum attinent, facilia sunt, eaque medicamenti formula descripta satis indicat.

Istud vnguentum, inquit Gordonius, proculdubio tantæ virtutis est, vt in corpore mundificato, seu purgato, omnem infectionem perscientiam humanam curabilem curet, siue fuerit tinea, seu scabies, malum mortuum, morphea, aut aliud quodcunque infectionis genus. Quare in honore, vt loquitur bonus vir, & reuerentia habeatur. *Vires.*

CAP XX.

Vnguentum Apostolorum, D. Auicen.

℞. *Olei communis* ℔.*ij.*
ceræ flauæ,
terebinthinæ,
resinæ,
ammoniaci an. ʒ *xiiij.*
lythargyr. auri ʒ *ix.*
aristolochiæ rotundæ,
thuris masculi,
bdellii an. ʒ.*vj.*
myrrhæ,
galbani an. ʒ.*iiij.*
opoponacis,
æruginis an. ʒ *ij.*
fiat vnguentum.

COMMENTARIVS.

Auicennam vnguentũ hoc inuenisse, & sic-

Ratio nominis.

sic nominasse fertur, qui tamen Apostolorum numerum, nec resciuit vnquam, nec similiter Deum coluit. Qui n. Christi legem sequentes Deum vere agnoscũt, certo sciunt Apostolos non vnguentis, sed verbis, imo sola vestium vmbra ægrotos sanasse; Vnde facile credo, interpretes Arabicæ linguæ deceptos, qui vnguentum hoc *Alhauarin* Auicennæ dictum, Apostolorum verterunt. A quocunq; tamen fuerit hæc imposita nomenclatio, nõ improbatur, vt quæ compositionem ex tot simplicibus, quod olim fuerunt apostoli, cohærentem designet. Sic autem paratur.

Præparatio.

Gummi primum in aceto duodecim horas maceranda, dein colanda, & igne lẽto coquenda ad spissitudinem mellis: quibus adhuc calentibus diluenda, vniendaq; *terebinthina*. Inter ea *lithargyrus* læuigatus in oleo blando igne nutriatur. Tum eodem *cera* liquabitur, vt & *resina*. His ab igne semoris gummi dicto modo apparata commiscebuntur: Dein *aristolochia, myrrha & thus:* Tandem *ærugo*; Cuius dosim augent imperite multi, vt vnguenti colorem efficiant viridiorem; Simul enim cum tinctura acrimoniam acquirit vehementiorem, vlceribus nimis mordacem & noxiam.

Vires.

Vulnera & vlcera contumacia, itemq; fistulas detergendo expurgat, fungosam, aut mortuam carnem exedit, & absumit, & nouæ restitutionem accelerat.

Vnguentum à calce.

Ei viribus non male conuenit vnguentum è *Calce*, septies, vel etiam decies in aqua communi, dein in *rosacea*, vt decet, abluta, & olei sufficienti quantitate excepta ad vnguenti crassitiem. Vlcera enim efficaciter à sordibus exterget, humiditates absumit, & ad cicatricem perducit. Paratur aliud magis compositum, additis *cerusa, pompholyge, lithargyro, seuo vitulino, & vnguento rosato*; Sed raro est in vsu.

* * *

CAP. XXI.

Vnguentum Ægyptiacum.

℞. Æruginis ℥.v.
mellis ℥ xiiij.
aceti fortis ℥.vij.
Coque super ignem, donec inspissentur in vnguenti crassitudinem.

COMMENTARIVS.

Ægyptios omnes fuisse Medicos.

Ægyptios omnes Medicos olim fuisse, antiquo prouerbio fertur, ab hisq; primas medendi leges, & medicamenta multa, manasse, patrũ scripta, & rerũ monimẽta testantur; Verum Græci gloriæ semper auidissimi, quæ ab illis sunt mutuati, sæpe tã astute immutarunt, vt primi nũc fere authores habeantur. Supersunt tamẽ adhuc quædã olea, & vnguenta ab illis cognominata, vt vnguentum hoc vulgare *Ægyptiũ* dictum, quod eius cognitio primũ ex Ægypto ad nos delata est, vel quia illic & laudatissimum, & vsitatissimum parari consueuerit. Ex his enim causis potius, quam ex Ægyptiorum colore fusco, ac vnguẽto simili probabilius est nomen deriuatum. Multi à sua basi, videlicet *melle*, melleum nominant. Sed cum rationi nonnunquam præponatur vsus, cum myropolis *Ægyptiacum* nominabimus, quod sic parabitur. *Mel* cum *aceto*, & *ærugine* puluerata, in figulino vase igne lento coquetur ad aceti dissipationem, æruginis tincturæ immutationem, & vnguenti consistentiam legitimam. Vocatur à Mesue *magnum*, id est, viribus eximium, non ad differentiam minoris, seu minus compositi.

Vnguentum melleum.

Præparatio.

Vnguentum magnum.

Ad vlcera antiqua & fistulosa est vsitatissimum: Ea n. terget, putredinem aufert, saniem absumit, carnem excrescentem & mortuam exedit, non sine sensu doloris. Si *thus masculum* addatur, vt consentire videtur Mesue, aliquanto mitius erit, & minus sarcoticum.

CAP.

CAP. XXII.

Vnguentum Agrippæ, D. Myr.

℞. *Radic. bryoniæ* ℔. *ij.*
cucumeris asinini ℔ j.
scyllæ ℔. ß.
ireos ℥. *iij.*
filicis,
ebuli,
tribulorum aquaticorum an. ℥ *ij.*
olei veteris ℔. *iiij.*
ceræ citrinæ ℥ *xv.*
fiat vnguentum ex arte.

COMMENTARIVS.

A Myrepso vocatur vnguentum γρύπα. Latini codices *de Agrippa*, & ratione vix probabili ad regem Agrippam retulerunt. Sic forsitan dicitur, quod fiat ex simplicium agrestium succis per macerationem in oleo relictis, vnde ἄγριππον, quasi *succus agrestis*, à quo detorta est de Agrippa nomenclatio. Sed de nominum ratione non disserendum, modo res ipsa probe dignoscatur. Huius autem vnguenti descriptionem à Myrepso data Salernitan parũ immutauit, pro *radice altheæ syluestris*, *cucumeris asinini* radicem ponendo, scopo cõuenientiorem, serosis humoribus educendis, & hydropi curando, iuxta Myrepsi institutum accommodatiorem. Sic vero illius præparatio suscipitur. Radices recentes primum seligendæ, abluendæ, diligenterque à sordibus purgandæ, & terendæ: Deinde oleo super cineres calidos quinque aut sex dies, in vase fictili macerandæ; Postea coquendæ, donec contabuerint, & aquea humiditas exhalarit. Tum percolandæ. Percolato liquori denuo ad ignem adhibito, & feruere incipienti, addenda *cera*, & ex arte conficiendum vnguentum: quod ventri illitum hydropicis prodest, vt & lienosis, si hypochõdrium sinistrum inungatur. Aluum quoque non raro subducit, licet tantum extrinsecus adhibeatur. Maxime vero pueris & habitu mollioribus. Aliis adhuc multis qualitatibus pollet, quas breuitatis causa prætereo.

Ratio nominis.

Præparatio.

Vires.

CAP. XXIII.

Vnguentum Aregon, D. Myrepſ.

℞. *Laureolæ* ℥. *jx.*
calamenti ℔. ß.
radicis cucumer. agrest.
ireos recent.
maioranæ,
cimarum rorismarini.
serpilli,
rutæ an. ℥ *iiij.* ß.
foliorum lauri,
saluiæ,
sabinæ an. ℥ *iij.*
zinziberis,
piperis an. ℥ ß.
pyrethri,
euphorbii,
petrolæi, an. ℥ *j.*
mastiches,
thuris an. ʒ *vj.*
olei moschatellini ℥ ß.
laurini,
adipis vrsi an. ℥ *iij.*
butyri ℥ *iiij.*
ceræ puræ ℥ *xv.*
olei communis ℔ *v.*

Herbis & radibus vino maceratis, coctis cum oleo, colatis; & additis pinguibus & pulueribus, fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Qui ad huius vnguenti apparatum Medicorum commentarios euoluunt, tot varietates, quot authores in descriptione eius agnoscunt: Nam Salernitanus addidit *radicem bryoniæ, iari, cucumeris asinini*, & folia vtriusque *Conizæ*: Fernelius additionem illam admittit, omittit *radicem iridis*, & dosim immutat: Alii alia vel detrahunt, vel adiiciunt. Ioubertum authoris mentem fidelius secutum, magis sequimur, & descriptionem quam ipse in meliorem ordinem redegit, exhibemus. Eius

Præparatio. autem apparatus sic instituendus. Radices & herbæ tritæ, & à sordibus purgatæ diem integrum macerentur: postridie eximantur & probe terantur; In oleum immergantur, & sic dies septem dimittantur: Tum coquantur & percolentur. Expresso liquori addantur *butyrum*, *adeps & cera*: His liquatis affundantur *olea*: Tum pulueres permiscendi. Omnia sic rite permixta, & subacta vnguentum efficiunt consistentiæ legitimæ; quod ab effectu ἀρηγὸν, id est, *auxiliare*, à quibusdam, *Adiutorium*, à Nicolao Præposito inepte *Aragon* dicitur. *ἀρηγὸν. Vng. Adiutorium.*

Valet ad affectus corporis frigidos, conuulsiones, resolutiones, colicum dolorem & articularem. Ante inuasionem quartanæ prodest spinam dorsi, & scapulas eo inungi.

CAP. XXIV.

Vnguentum Martiatum, D. Myrepſ.

℞. *Olei antiqui* ℔. *ij.*
cera ℔. j.
rorumarini,
foliorum lauri,
ruta an. ℥. *iiij.*
maiorana ℥ *iij.*
ebuli,
Sabina,
balsamita,
ozymi,
elelisphaci,
polii montani,
calaminthes,
arthemisia,
enula,
betonica,
acanthi,
spargula,
herba venti,
pimpinella,
agrimonii,
absynthii,
herba paralysis,
costi nostrati hortensis
cymarum sambuci,
vermicularis,
semperuiui maioris,
millefolii,
chamædryos
quinque neruia,
centauri minoris,
fragaria,
pentaphylli an. ℥ ij. ʒ. *ij.*
radicis althea,
cumini,
myrrha an. ℥ j. ß.
fenugraeci,
butyri an. ʒ. vj.
seminis papaueris albi,
vrtica,
violarum,
menta satiua, &
menta agrestis,
rubia tinctorum,
oxylapathi,
polytrichi,
cardiobatani,
periclymeni,
herba moschata,
florum chamæmeli,
scolopendrii,
crispula,
herba camphorata,
styracis calamita,
thuris,
medulla cerui an. ʒ *ij.*
axungiarum vrsi,
Gallina, &
anseris,
mastiches an. ℥. ß.
olei nardini ℥. j.

Radices & herbæ tritæ vino macerentur, coquantur, oleum affundatur, & rursus coquantur, donec marcescent. Colato liquore & calente cera liquetur, dein butyrum & axungiæ: Tum pulueres addãtur, & fiat vnguentum.

COMMENTARIVS.

Putat Salernitanus, hoc vnguentum debere *Ratio me-*

minu. bere vocari *Martianum* à Martiano; Manlius. *Martianum* à Martiatone Medico peritissimo illius inuentore. Sed is quicunque fuerit, vnguentum sane ad multa efficacissimum, & vsitatissimum descripsit. Multis autem quod constet simplicibus, ad differentiam alterius minoris descriptionis ab Alexandrino *c.994.* traditi magnum vocatur.

Compositionis illustratio. Verum ne quis in eius dispēsatione admittat errorem simpliciū aliquot obscurior appellatio sic elucidanda, vt per *acanthum, brancha vrsina* intelligēda, per *balsamitam menta aquatica*, per *Elelisphacū, saluia*, per *spargulam aparine* Græcorum, per *herbam venti*, non *parietaria*, sic quoque dicta, sed *anemone sylueſtris*; alterutra tamen nullo errore sumi potest. per *herbā paralysis, primula veris*, per *costum nostratem*, *menta Græca*, *herba sancta Maria* vulgo dicta, per *semperuiuum, sedum*, seu *aizoon* maius, per *quinque-neruiam, plantago minor*, per *cardiobotanum*, *carduus benedictus*, vel potius *cardiaca*, per *periclymenum matrisylua* seu *caprifoliū*, per *herbam moschatam, prima geranii species*, per *crispulam cotula non fœtida*, quā *buphthalmum*, seu *oculum bouis* appellant, per *herbam camphoratam, abrotonum mas*. Reliqua facilia sunt.

Pro *tamarisco* autem non *amaracum* cum Iouberto posuimus, sed *maioranam* scopo conuenientiorem. Ad preparationē

Preparatio. radices, & herbæ medio Vere collectæ, abluendæ, purgandæ, terendæ, vini generosi sufficienti quantitate, in vase idoneo, super cineres calidos macerādæ & coquendæ ad mediæ partis vini dissipationem: Deinde oleum affundēdum, atq; omnia rursus coquenda simul ad vini perfectā exhalationem. Post hæc ab igne semoueātur, & sacculo excepta exprimantur, & rursus igni reddantur. Tum addenda *cera*, liquandaque; Dein *butyrum*, *axungia, medulla*, & reliqua puluerabilia, in tenuem pollinem redacta. Omnia sic dissoluta, probe mixta & agitatione continenti vnita, igni subtrahantur, vt coeant in vnguenti formam.

Efficacissimum est ad frigidos cerebri, Vires. neruorum & articulorum affectum. Tremori paralysi, conuulsioni & arthritidi plurimum confert, & præduris lienis tumoribus, atque omnibus doloribus à crudis humoribus natis.

CAP. XXV.

Vnguentum citrinum D. Myr.

℞. Boracis,
marmoris albi an. ʒ ij.
caphuræ ʒ j.
coralli albi ℥ ß.
amianti,
vmbilici marini,
antali,
dentali,
crystalli,
nitri,
tragacanthi,
amyli,
thuris albi an. ʒ iij.
gersæ ℥ j.
ceruſæ ℥ vj.
adipis suilli recentis, nec saliti ℔ j. ß.
seui caprini ℥ j. ß.
adipis gallinæ ℥ j.
malæ citrian. ij.

Ea minutim incisa adipibus liquatis misceantur, coquantur & percolentur. Expresso liquori reliqua ex arte puluerata commiscebuntur, & fiet vnguentum.

COMMENTARIVS.

Cum hoc vnguentum nomen tantum habeat à citro, non colorem (album enim est) rectius citreum, quam citrinum dici potest: sed effecit vocum affinitas, vt nullo aut exiguo errore, modo hoc, modo illo nomine designetur. Ex his vero est, quæ ad artem cosmeticam, seu exornatoriam potius, quam morborum curatricem spectant. Constat namque multis, quæ cutem erugant & detergunt, prauum illius colorem emendant, meliorem conciliant, & ad laudabilem statum reducunt.

ducunt. Verum cum multa ex his, barbaris vocibus enuntientur, explicationeque indigeant, ne vocum ambiguitate, ac multiplici acceptione tyrones decipãtur, hanc illis subiungimmus interpretationem, vt pro *amianto*, seu *amento dulci*, *alumen scissum*, vulgo *plumeum*, non *gypsum* coctum cum Manlio sumatur; pro *vmbilicis marinis* intelligantur *belliculi marini* figuram vmbilici humani referentes, satis noti ac vulgares. Pro *Antalio*, tubus quidam marinus intelligendus est, longitudine digiti minoris, foris striatus & inter buccina numeratus. Pro *Dentalio*, conchula, parua longa, rotunda, candida, intus læuissima, incurua, altera parte acuminata, in qua vermis marinus viuit, & aliquando exit. Et cum *antalia & dentalia* conchilia sint, & velut buccina, non male ipsorum defectu, turbines marini & cochleæ vsurpantur.

Per Gersam autem velut *Cerusa* quædam intelligenda est, ex radice *Drachontea seu Serpentaria*, vel eius penuria, ex radice *Iairi* & *aqua rosarum confecta*, cuius

Gersæ praparatio. præparatio sic se habet. Radices *Drachontea* seu *Serpentaria* maioris vere collectæ, abluendæ, à sordibus purgandæ & siccandæ; deinde in mortario lapideo tenuissime puluerandæ; & fictili aut vitreo vase idoneo exceptæ, aqua rosarum insuccandæ: tum linteo tecto ad Solem siccandæ; postea rursus terendæ, *rosacea* irrorandæ, & vt ante insolandæ & exsiccandæ. His omnibus ter, quaterque iteratis, tandem puluis vino odoro madefaciendus, & in pastillos cogendus; qui in vmbra siccati, vsui reponendi sunt, & pro Garsa vsurpandi.

Praparatio. Porro huius vnguenti sic suscipitur preparatio. Axungiẹ primum simul in vase fictili liquantur; quibus duo *mala citria* per taleolas secta noctem integram macerantur: mane sequenti coquuntur & percolantur. Inter ea *marmor*, *crystallus*, *corallium*, *vmbilici*, *antalia*, & *dentalia* tenuissime puluerabuntur, vt etiam reliqua, sed seorsim, maxime vero *caphura*, *amylum*, *thus*, *amiantum*, & *borax*. *Gersa* autem, quod friabilis sit, leui ad cribrum inuersum attactu comminui solet. Omnia vt decet læuigata, adipibus liquatis, colatis & adhuc calentib. cõmiscebuntur & agitabũtur, vt cõcrescant in vnguentum. Minor autẽ videtur quãtitas adipis ad pulueres, qui propterea minuendi, vel ille augendus: Nam pro libra pulueris sæpius requirunt pharmacopœi axũgiæ, vel adipis ℔. vij. aut viij. fere autem puluis seruatur, & recte, atque vtendi tempore axungiis commiscetur.

Vnguentum Citrinum papulas ex bile, *Virus.* aut salsa pituita, in cute, præsertimque faciei erumpentes reprimit, impetigines, liuores & lentigines extergit, fœdas cicatrices delet, oculorum rubores aufert, & cutaneos affectus sanat.

CAP. XXVI.

Vnguentum spleniticum.

℞. *Olei de capparibus.*
Olei de Iasmino an. ℥ *jx.*
Butyri æstiui & insulsi ac recẽtis ℔ ß.
succorum bryoniæ & cyclaminis an. ℥ *vij.*
Gũmi ammoniaci aceto dissoluti ℥ *ij.*
Puluerum Cumini ʒ *ij.*
corticis tamariscei,
Fraxini,
Ceterach,
Seminis agni casti an. ℥ *j.*
Cera noua & odorata q. s.
Fiat vnguentum; cui adde olei de spica ʒ. *ij.*

COMMENTARIVS.

Multis lien tumet, aliis induratur sine incremento insigni; aliis simul insigniter & augescit & indurescit. Omnibus grauitas adest & circumscriptus in hypochondrio, sinistro tumor, spiritus difficultas, prauus color, ad plumbeum vergens, decubitus in sinistrum latus grauis, venæ ad lienem nigricantes & turgidæ, & pedum *Signa lienis indurati.* sæpe inflatio.

Illis

Illis post generalium præsidiorum opem confert regioni lienis hoc vnguentum adhibere, quod vim habet malacticam seu emollientem, resoluentem, aperientem, roborantem ac speniticam, vnde nomen. Non debet igitur omitti, & cum eius vsus sæpe sit vtilissimus, in pharmacopoliis omnibus debet haberi.

Vt rite paretur, olea, & *butyrum*, igne lento bulliant cum succis ad eorum dissipationem. Commisceatur *ammoniacum* dilutum: Addantur pulueres: tum demum *cera*, & fiat vnguentum, cui parum *olei de spica* addatur, quod sua tenuitate efficit, vel reliquorum vis melius ad partem deferatur, & suo halitu vnguenti odor minus sit ingratus.

CAP. XXVII.

Vnguentum Neapolitanum.

℞. Axungiæ suillæ in succo saluiæ lotæ ℔ j.
argenti viui extincti ℥ iiij.
olei laurini,
chamameli,
lumbricorum an. ℥ ij.
de spica ℥ j. ß.
aquæ vitæ ℥ j.
cera flauæ ℥ ij.
terebinthinæ in succo enulæ lotæ ℥ iij.
pulueris chamæpytheos & saluiæ an. ℥ ij.
fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Vellem citra nationis alicuius iniuriam de morbo venereo & eius curatione Medici loquerentur; sed cum multi istius luis originem, causam & naturam primo sui aduentu ignorarent, in eos, à quibus vel iuste, vel iniuste se læsos putarent, retulerunt: hinc alii Hispanicum, alii Italicum, alii Gallicum, vt Itali nuncupant. Galli vero cum homines sint, nec iniuriam illatam facile ferentes, morbum, quem antea Indicum, aut venereum recte vocabant, audito Gallici morbi nomine ab Italis imposito, non modo morbum sed etiam remedium Italicum & sæpe Indicum nominant. Ex India enim primum ab Hispanis delatus est in Italiam, vnde Galli post captam Neapolim domum redeuntes hunc fructum Neapolitanum detulerunt. Sed hæc ridendi, quam rodendi gratia, potius dicta sunto: Redeo nunc ad vnguentum à nobis ad Indicæ luis curationem descriptum, quod aliorum eiusdem nominis multorum loco erit; quæ velut per manus pharmacopœorum, & chirurgorum tradita, in quibusdam Officinis ex solo *adipe suis & hydrargyro*, aut simul paucis quibusdam aliis simplicibus indebite paratis & vnitis conficiuntur. Ob id ægroti sæpe ab ipsorum vnguentorum litu incidunt in tremorem, stuporem & paralysim. Hoc autem à nobis descriptum multis constat, quæ dictos affectus impediunt, neruosum genus roborant, qualitatem malignam humorum peccantium extinguunt, & humores ipsos partim resoluunt partim propellunt, & sputando per os educunt. Sunt, qui *petroleum* & *Euphorbium* adiiciunt; quæ licet propter partium tenuitatem, & calorem excedentem aliquando frigidioribus naturis profint, biliosis tamen & temperatis sæpius obsunt. *Mithridatium* & *Theriacã* alii permiscent, nos tamen omittimus, quod non sint huius luis efficax alexiterium: *argentum* autem *viuum*, vt decet, vsurpatum, efficacissimum est, vt alibi demonstrauimus.

Morbus Gallicus vnde primo venerit.

Ad huius autem vnguenti apparatum, primum *cera* igni moderato cum oleis liquanda, & addita *aqua vitæ* agitanda & calefacienda ad eius ipsius aquæ exhalationem: dein *adeps* & *terebinthina* vna cũ *hydrargyro* illis incorporato: Tum demum pulueres: sicque omnia probe subacta cõcrescunt in vnguentum.

Præparatio.

Vt vero rite præparetur *hydrargyrus*, debet primum per laneum pannum trahici, vt tollatur illius plumbago, deinde saliua hominis ieiuni ac sani extingui. Sic enim domitus aptior est ad huius vnguenti

Hydrargyri extinctio.

guenti confectionem, quam *succo limonum* aut *hyoscyami* extinctus, licet axungiæ & terebinthinæ mixtus multum de sua feritate amittat. Illius malefica vis adhuc optime castigatur *oleo terebinthinæ*, vt decet, parato.

Viru. Plurimum valet hoc vnguentum ad oris fluorem, vt vocant, seu humoris virulenti per os exputationem, si eo post repurgatum corpus partes bis atque iterum liniantur.

Vnguenta porro multa sparsim in Antidotariis vulgaribus descripta negleximus, quod eorum vsus vel non satis probetur, vel improbetur, vel quia vires habent his affines, quæ *in hoc libro* describuntur. Qui enim habebit, exempli loco, *Stypticum* Fernelii & *Aregon*, nihil erit ei necesse *vnguentum Comitissæ* & de *Arthanita* parare.

ADDITIO.

Vnguentum defensiuum D. Angelbergeri.

℞. *bol. leuanici.*
litharg. pulueris an. ℥ ß,
terr. sigill. rubr.
ceruss. an. ʒ ij.
caphur. ʒ ß,
opii thebaic.
tragac. an. gr. v,
aq. rosar.
acet. rosac.
succ. semper viui an. ℥ ß,
ol ros. ℥ j. ß, Mi.
f. vnguentũ arte subtilissimũ. Bolus & terra sigillata simul optime terãtur cum tragacantha, deinde opium & caphura cum oleo rosar. parũ dissoluãtur, postea lithargyrum ceruſſa & oleum rosatum optime terantur, affundẽdo semper parum aceti, aquæ rosarum & succi fiatq; vnguentum, vtile est ad tabem & atrophiam membrorum & omnia symptomata clandestina.

Vnguentum de plumbo, quale fere inter Emplastra reperies.

℞. *plumbi vsti cum sulphure*
lithargyri an. ℥ ij,
ceruss.
antimon. an. ℥ j,
ol. ros. quant. suffic. f. vngu.

Vnguentum rubrum potabile.

℞. *rad anchus rubeæ ℥ ij,*
rubiæ tinctor. ℥ j.
helenii. ℥ ß,
leuistic. ʒ ij,
sulphur. viui ʒ j,
vini rubr. alkanti ℔. ij,
butyri insulsi ℔ j,
coquantur & colentur: in colatura dissolue spermat. ceti ʒ ij,
sangu. hirci ℥ ß.
pulu. tormentill. ʒ iij.
oculor. cancr.
mumiæ an. ʒ ij.
caryophyllor ʒ j. Mi.
f. vnguentum.

Illitus purgans.

℞. *aloes*
fellis taurini an. ℥ j,
pulv. arthanit. p ij Mi. & cum oleo lilior. aut violar. & cera f. linimentum pro ventre inferiore inungendo.

Experimentum mirabile Rulandi.

℞. *fol. saluiæ,*
vrticæ,
meliss. an. part. æqual.
contunde in aceto rosaceo in linimẽtũ, applica ad pulsus manuum mane: purgat superne & inferne.

Vnguentum de lapide calaminari cum camphora.

℞. *ceræ alb.*

seui

seui hircin. an. ℥ iij,
ol. ros.
terebinth. an. ℥ j ß,
lapid. calaminar. ℥ iij,
camphor ℥ ß,
ol. commun. quant. suffic. Mi.
f. liniment. griseum.

Vnguentum Nicotianæ.

℞. fol. nicotian. ℔ ij,
axung. porc. rec vel diligenter lot. ℥ xij,
ol. hypericon. ℔ ß. Herba trita maceretur per noctem in vino rubro, mane bulliant igne lento cum axungia ad vini consumptionē; colaturæ expressæ adde succi nicotianæ ℔ ß, terebinth. velresinæ abietinæ ℥ iiij, coq. denuo ad consumptionē succi, addēdo circa finē pulu. rad. aristolochiæ rotūdæ ℥ ij, ceræ nouæ quant. suffic. f. vnguentum. Est Laurētii Iouberti, qui in alia descriptione *oleum hypericonis* omisit. valet etiā ad puerorum vlcera manātia capitis: potest quoq; sumi succus expressus è foliis & radicibus ocimastri Tragi mense Maio.

Vnguentum alabastrinum Ioannis Langij.

℞. ol. ros. omphac. ℔ j,
vini albi generosi ℔. ß.
fl. chamomill. rec. ℥ ij.
rutæ recent. ʒ vj.
summitat. rubri ʒ iij,
sem. fœnic. pulueris. ℥ j,
Coquantur lento igne ad consumptionem vini, colaturæ adde ceræ albæ quant. suffic.
puluer. lapid. alabastri ℥ iij,
album. ouor. nr. iij,
aq. rosar. ℥ ß. Mi.
f. vnguentum.

Vnguentum Ebulinum.

℞. granor. ebuli maturor. & nigror. ℔ ß, (alii sumunt succ. fol. ebul. ℔ j.)
fol. ebul.
iuæ arthet.
iuæ moschat.
roriumar. an. Manip. j ß,
lumbric. terrestr. cum vino rubro lotor. & suffocator. ℔ ß,
terebinth. aq. saluiæ lotæ ℥ iiij,
rad. alth. virid. ℔ ß,
ol. ℔ ß j,
vini rubri ℔. j.
ceræ quantum sufficit. Mi. fiat vnguentum sec. art.

Discutit & resoluit tumores duriores potissimum è materia frigida ortos, est q: anodynum.

Zibethum artificiale.

℞. ol. nucistæ,
mell. opt. despumat. an. ℥ ß,
zibeth. gr. viij,
puluer. pyrethri,
piper. nigri,
cubebar. an. ℈ ß.
mosch. gr. v. ex omnibus subtilissime pulueri satis & commistis fiat linimentum.

Vnguentum nervinum optimum D. Achillis Gasseri.

℞. ol. rosac.
chamomel.
mastic.
lini an. ℥ ß,
terebinth. ʒ j,
vermium terrestr. ʒ ij,
seui vitulini,
hircini an. ʒ j. ß.
pingued. vulpis,
canis. an. ʒ ij,
ceræ ʒ j. Mi. f. linim.

Aliud ad contractionem neruorum.

℞. ol. chamomel.
aneth.
rosac.
lilior. albor. an. ℥ j,
irini
mastichin.

de spicæ

de spica an. ʒ iij,
pingued.gallin.
anatis,
ol.amygd.dule. an.ʒ v,
medull.cruris vituli.
butyri vaccini rec.an.ʒ iij,
styrac.liquida ℥ ß,
seui vitulini ℥ j,
œsypi ℥ j.ß, bulliant omnia simul praeter styracem & œsypum vsque ad cõsumptionem mucilaginis, deinde coletur & addantur terebinthina clarissima ʒ vj, cera citrina quant.sufficit f.ceratum molle.

Aliud ad spasmum neruorum.

℞. ol.costin.
de piperib.an.ʒ ij,
de euphorbio,
de laterib.an.ʒ j.ß,
terebinth.non lota ʒ iij.
cera alba quant.suffic.f.vnguentum, quo membrum affectum inungatur præmissa tamen frictione cum oleo mastichino aut ol. absynthii.

Vnguentum ad artus.

℞. marcasit ℔ ß,
rad.chameleont.alb.
baccar.iuniper.an.℥ iij.
Marcasita tenuissime teratur, radix minutim incidatur, & cum baccis optime contundatur; deinde in vini albi optimi ℔.y.ad dimidias coquantur.
℞. huius colaturæ ℔.j,
medull.crur.bouin.℥ ij,
seui hircin.℥ iij,
adip.vrsin.℥ j,
canini. ℥ i.ß,
human.℥ ß,
Adipes aqua rosacea aliquoties abluãtur, abiecta semperveteri aqua & noua affusa, deinde ad succi consumptionem coquantur, fiatq; vnguentum.

Vnguentum spleneticum.

℞. ol.de capparib.℥ ij,
rad.cyclam ℥ ß,
sem.genist.ʒ ij,
succ.bryon.quant.suffic.
Radices & semina terantur minutissime, deinde omnia coquantur ad aquosa humiditatis consumptionem, & vehementissime expressa colentur.
℞. colatur.ʒ vj,
pulv.croci ℈ ij,
cera parum Mi.f.vnguentum.

Aliud.

℞. ol.de capparib.ʒ v.
nuc.moschat. express.
spica an. ʒ ß.
succ.cyclam.ʒ j,
calam.aromat.ʒ j.ß.
lacca,
aloes,
piper.an ʒ j.
ammoniac.in acet.dissol.ʒ iij.
cera quant.suffic. Mi.f cera.

Vnguentum ad scabiem.

℞. succ.helenii,
oxylapath.an.℥ ß,
ol.laurin.℥ j.coquantur in diplomate ad aquositatis consumptionem, deinde cum sulphuris vivi ʒ j.ß. & cera modico f. vnguentum.

Vnguentum cordiale.

℞. spec.diambr.
pulv.croc.oriental.
lign.aloes,
benzoin.an.ʒ j.
ol. cymin.
fœnic.
cinnam.destillator.an.gutt. ij,
rorismar.gutt.iiij,
moschellin.ʒ vj,
mosch.
ambr.an.gr. ij,
cera albiss.in aq.cinnam.
lota quant.suffic f.vngu.

Vnguentum ad scabiem manuum.

℞. Extract.ellebor.nigr.

bryon.

bryon.an.ʒ ß,
vngt.de cerussa ℥ j. ß,
sulphur.vivi ʒ ß,
ol.tartar.ʒ ij.Mi. diligenter ad ignē f. vnguentum.

Herbæ, quibus manus prius fouendæ.

℞. rad.bryon.
oxylapath.an.℥ j,
ellebor nigr. ʒ ij,
fol. fumar. M.ij incisa & contusa coquantur in aqua.

Vnguentum Felicis Plateri ad polypum narium.

℞. vnguent. ægyptiac.℥ ß,
cortic.granator.
gallar.an ʒ ß.
ol.vitriol.℈ j.Mi.f.vegu.

Aqua post vnguentum vsurpanda.

℞. sublimat. ʒ j. Coquatur in aquæ fabrorum ℥ iij.ad consumptionem medietatis.postea adde ol. vitriol. ℈ ß,
alum.vst. ʒ j.Mi.
hac aqua polypus tangatur.

Vnguentum Iulium, Iulii Cæsaris Arantii, ex succis.

℞. ol.rosat.ex oleo lini præpar.℔. j,
fol.plantag.
scrophular.
centaur.minor.
restæ bouis,
solani minutissime incisor.an. Mi.

Omnia simul decoquantur, donec herbarum vires videantur extractæ, tunc colentur & torculari fortiter exprimantur, expressum denuo ferueat, quousq; omnis fere aquæ humiditas absumta fuerit, tuncq; adde & permisce ceræ alb. nouæ ℥ iiii, tandemque refrigerato ferme insperge camphor.pulueris. ℥ ß, agitetur tam diu, donec refrigescat & vase vitreato condatur.

Refrigerat & siccat sine morsu, ideoque valet ad ambusta & ad vlcera cum intemperie calida & acri sensatione; qualia sunt cacoethe, herpes narium, faciei, verrucæ exulceratæ, pudendi & digitorum gangrænosa vlcera, & quæ è pernionibus neglectis fiunt: si præcipitati puluis hoc temperetur vnguento, corrigit putredinem & malitiam vlcerum in gummatibus gallicis, in ozæna, in vlceratione strumarum, mentulæ, in ficubus seu carnis excrescentia abscessuum circa vnguium coronam. Si hæc non prorsus hoc remedio curentur, sit tamen præseruatio, ne in deterius abeant.

Vnguentum ex Enula D. Bechtholdi Riuij.

℞. rad. enul. virid. in acet. coct. & contus.℥ iiij,
tartar. alb.
sulphur.vivi,
vitriol.alb.
zinzib.an.ʒ j.ß,
sal.comm.
ellebor.nigr.
albi an. ʒ j,
fol. serpill.
menth.
saluiæ,
maioran.an. ʒ iij,
axung.porcin.rec.aq lapath.
acuti lotæ ℥ x,
Cōtundantur contundenda, omniaque secundum artem lento igne ad formam, vnguenti coquantur.
valet plurimum ad scabiem.

Vnguentum Horatii Augenii ad pterygium oculi.

℞. alsines, quæ apud Tuscos vocatur centone,
chelidon.recentium an. M.ß,
contundantur valide & misceantur in al.comm.adstringentis facti ex oliuis immaturis ℥ vj, tamdiu, donec marcescat, tum bulliant lento igne;

adde ceræ nouæ liquefact. ℥ j. quo cum leuiter ebulliant ad consistentiam vnguenti. tunc additio viridis æris ʒ iij. ß. pulv. ossis sepiæ exusti & diligentissime lauigati ʒ ij. mox deponito ab igne & fiat vnguentum. Intincta penna in hoc vnguento quater in die inunge & pertinge vngulam leuiter, & iube, ne patiens eo die sese exponat aeri luminoso.

Est præstans vnguentum non ad hunc modo affectum, sed etiam ad omnes maculas oculorum delendas. Cuius (inquit Augenius) meus parens in pterygio refractario addebat interdum *fellis barbelli piscis ʒ ij. ß.*

Vnguentum nobile Eiusdem ad caruncula in ostio vesicæ.

℞. virid. æris,
auripigment.
vitriol. roman.
alum. rochæ an. ℥ iij.

Infundo omnia in aceto acerrimo horis 12. atque inter duos lapides marmoreos in pollinem tenuissimum redigantur, tum æstiuo soli exponantur: siccata rursus aceto imponantur, indeque vt antea marmorum attritu sic comminuta, vt digitis subiectum nihil occurrrat asperitatis, soli denique exponatur, quousque in pollinem tenuissimum redigantur, omnisque eorundem euanuerit acrimonia, quod fiet octo fere dierum spatio.

Hinc ℞ ol. rosat. omphac. ℥ iiij,
litharg. ℥ ij. coque ad ignem, donec coierint in Emplastrum solida consistentia, ab igne tum semotis adde prædicti pulueris ℥ ij. Misce spatula. Et igni subiiciantur, quousque totum in durum medicamentum crescat, adeo vt ipsi candelæ cereæ vel virgæ plumbeæ adhærere possit, sic ne manibus quidem tractata excidant. Valet solum in robustis.

Aliud Eiusdem ad idem.

℞. litharg. aur præpar.
ceruss. an. ℥ ß.
ol. ros.
è myrrh. an ℥ j. ß.
liquefiant igne remisso: deinde adde thutiæ præpar.
stibii,
spong. vstæ omnibus in succo plantag. maceratis, deindeque sole resiccatis an. ʒ j,
aristol. rotund.
myrrh.
aloes,
mastic.
pulu. tenuissimi plumbi crudi an. ℥ ß.
camphor. ʒ ij. ß.

Omnia cote marmorea tenuissime terantur, deinde in mortario plumbeo diu in vnguentum subigantur.

Aliud Eiusdem ad idem pro delicatioribus.

℞. ceruss. venet. optim. ℥ iiij.
tutiæ elect. præp. & in aq. ros. lot. ℥ ß.
litharg. auri præp. ʒ vj,
stibii elect. in tenuiss. puluerem redacti & excreti ℥ ß,
camph. ʒ ß,
mastic.
oliban.
aloes epatic. an. ℈ ij. Comminuenda marmoreo lapide conterantur adiecto plantaginis succo & ad solem siccentur: deinde rursus exacte trita in mortario cum pistillo plumbeo adiecto ol. ros. quant. suffic. diutissime agitentur & fiat vnguentum.

Vnguentum laxatiuum. Pistorii.

℞. fell. taurini ʒ j,
myrrh. ʒ j. ß,
scammon. præp. ʒ ß,
Euphorb. ℈ ß. Mi. & cum balsamo ex aloe fiat vnguentum.

Vnguen-

Vnguentum Cotoneorum.

℞. malor. cotoneor. in tenuissimas laminas concisorum quantum vis, coquatur in vino rubro generoso ad digitos duos transuersos supereminenti ad vini fere consumptionem.
℞. vini colati ℔. j.
ol mastich.
rosat. an. ℔ ß.
bulliant leuiter ad totius vini consumptionem & cum cera modico fiat vnguentum, addendo pulu. caryophyllor. ℥ j. ß.
Valet ad quoscunque fluxius ventris.

Vnguentum stomachicum.

℞. cera citrin. ℥ iij.
ol. coton.
mastic.
absynth.
menth. an. ℥ iiij,
pulu. mastic.
menth.
caryophyllor.
nuc. mosch.
galang.
macer.
absynth.
cinnam. an ℥ j,
spic. indic. ʒ ß. Mi.
f. vnguentum.

Vnguentum nephriticum.

℞. vngu. anodyn. ℥ xij,
ol. aneth.
chamom. an. ℥ iij,
pingued. coturnic.
anser.
gallin. an. ℥ ij,
pulv. fl. chamom.
sem. aneth. an ʒ vj. Mi.
& cum cera noua f. vnguentum.

Vnguentum ad lumbricos.

℞. ol. amygd. amar.
absynth. an. ℥ iij,
succ. fol persicor. ℥ ij,
farin. lupinor.
corn. cerv. ust.
rad. gentian.
centaur.
menth. an. ℥ j,
matricar.
abrotan. an. ʒ ß,
aloes ʒ vj,
fell. tauri ʒ iij,
cera ℥ j. ß. Mi f. vnguentum.

Vnguentum pediculorum.

℞. sem staphysagr. ℥ viij.
ellebor. alb.
baccar lauri,
sal. nitri an. ℥ ij. ß,
argent. vivi ℥ viiij,
axung. porcina ℔ iiij. ß. Mi.
f. vnguentum.

Vnguentum ad strangulationem vteri.

℞. mosch. ℈ j,
gallia mosch. ʒ j,
ol. lil. albor. ℥ ij. Mi f. linim. quo inungantur genitalia.

Vnguentum alabastrinum Benedicti Victorii Fauentini.

℞. succ. chamom. rec. ℥ iiij,
rosar. rec. ℥ ij,
rutæ rec.
beton an. ℥ j. ß.
rad. alth. ℥ iij.
ol. ros. omphac. ℔ j. ß.
alabastr. optimi & purissimi ℥ iij,
pulueriſetur alabastrum tenuissime & per noctem ac diem in ol. omphacino infundatur, deinde cum cera alba optima q. s. ex omnib. fiat vnguentũ.

Aliud Alabastrinum Ludouici de Leonibus, præceptoris patris Augentii & Io. Langij.

℞. vini albi adstringent. ℔. vij,

aq.ros ℔.ij,
Euphrag.virid.
fl.cham.an.℥ vij,
fl.rorismarin. ℔.j,
alabast.subtilissime pulverisat. ℔.j.
& ℥ viij.
cera noua ℥ v,
ol.ros.omphac ℔ ij.ß,
Contusis cõtundendis coquantur inuicem ad consumptionem aquæ & vini, postea imponantur album. ouor. nr. j ß. conquassata & cum pistillo in mortario calido horis octo continuis agitentur, mox cum panno lineo fortiter exprimãtur, in fine addito camphor.ʒ ij.ß, sinito refrigerari & colari si quid vini aut humidi liquoris supersit.

Vnguentum contra pestem. Antonii Florentini.

℞. theriac. Androm. sen. vet. opt. ℥ ij,
coquatur in vase fictili optime vitreato ad consumptionem medietatis, adde cum ab igne remota fuerit.
carlinæ.
imperator.
gentianæ,
diptamni albi,
sandarac.
croci optime pulverisator. an. ʒ ij.
Mi.
f. vnguentum, quo regio cordis inungatur.

Aliud Leonardi Fiorauanti ad pestem.

℞. resinæ pini alb. & mund. libr. ij,
benzoin ℥ ij,
styrac. calamit. ℥ j,
terebinth. pellucid. ℥ vj,
liner. lign. oliuar. ℥ iiij.
myrrh. ℥ iij,
thur.
mastic. an. ℥. j. ß,
aq. vitæ ℥. vj, Mi. in retorta magna igne lento destillentur, & cum oleum nigrum in fine exire videris, muta recipientem, & oleum illud nigrum de aqua & prius egresso oleo separa illudq; oleum, prius itidem ab aqua elapsum veluti thesaurum maximum reserua.

Vnguentum ad suffocationes vteri. Pistorij.

℞. ol. myrthin. ℥ j,
mastich.
cydon. an. ℥ ß,
ambr. gr. iij,
benzoin. ʒ j. ß,
gallia mosch. ʒ ß. Mi.
cum cera f. vngu. molle, quo pudenda inungantur.

SECTIO II.
DE CERATIS.

VT cerata media sunt inter vnguenta & emplastra, sic inter hæc & illa à nobis describuntur. Dicuntur cerata, quod ceram admittant; vt etiam Ceronea, quæ nunc ab emplastri soliditate & compositione non differre videntur, ita vt chirurgis emplastra & ceronea idem sint: Et qui inter ipsos tantum ossa fracta aut luxata reponunt, omnia emplastra ceronea nominant. At vero cerata molliora cum sint, angustiore acceptione designantur pro medicamento, nempe externo, ex oleo, cera, & stirpium, animaliumque partibus, atque metallis & mineralibus aggregato, consistentia inter vnguentum & emplastrum media: nam plus cera recipiũt, quam vnguenta, hinc duriora minus, quam emplastra, ideo molliora. Ea proportio cera in vnguentis seruatur, vt vnciis olei singulis ponantur cera drachmæ duæ aut paulo minus; In ceratis huius drachmæ duæ cum dimidia aut paulo plus. In emplastris sæpe duplum, sæpius triplũ, & aliquando quadruplum cera ad oleum pondus. Variat tamen ista proportio pro diuersa rerum aliarum

Cerata vnde dicantur.

Ceratum quid.

Proportio olei ad cerã.

aliarum mixtione & tempore, nam vbi pulueruum maior quantitas adhibetur, ibi plus olei, vbi minor, ibi minus: vt etiam æstate, (quod omnia pinguia facile liquescant) minor, quam hyeme olei dosis ponitur, adeo, vt sæpius penes artificem peritum sit oleum vel ceram augere vel minuere. Vt autem ceroneum pro emplastro sic ceratum pro vnguento fere vsurpetur: Eadem enim est simplicium commixtio, præparatio & spissitudo, & nonnunquam ceratum vnguento mollius efficitur.

CAP. I.

Ceratum refrigerans Galeni.

℞. Ceræ albæ ℥ j.
Olei rosati Omphacini ℥ iiij.

Liquentur simul in vase duplici. Refrigeratis affundatur paulatim in mortario aquæ frigidissimæ, quantum absorbere poterunt, pecutiendo & agitando: postremo addatur aceti ℥ ß. Fiat ceratum.

COMMENTARIVS.

Inter medicamenta composita & euporista, nullum est frequentius & simplicius hoc cerato à Galeno multis in locis, *vt c. 6. lib. 1. simp. l. 10. meth. & l. 6. sanit. tuend.* descripto & celebrato, quod à nonnullis modo vnguentum, modo Ceratum albũ, & aliquando ceratum refrigerans Galeni nuncupatur in Officinis.

Præparatio. Sic vero eius suscipitur præparatio: Cera in fruſtula diuisa oleo *rosaceo omphacino* in diplomate liquatur: dein ab igne remouetur, & in aliud vas transfunditur: atq; vbi refrixerit, & modice concreuerit; aqua frigidissima subinde affunditur & agitatione continua subigitur: Et rursus noua frigidæ affusio & agitatio iteratur, donec ipsam mixtura respuat; cui si parum *aceti albi & tenuis* adiiciatur, magis humectans & refrigerans vnguentum parabitur. Vbi magis refrigerare consilium est, etiam Galeni authoritate, *succi lactucæ, solani, sempreuiui*, aut similium refrigerantium nonnunquam adduntur. Sed hoc raro, nisi vtendi tempore, fieri solet, atque in pharmacopoliis tantum, quod simplicius est, asseruatur.

Vires. Valet ad phlegmonas, Erysipelata, herpetas, carbunculos, phygethla, omnemq; intemperiem calidam. Febrientibus quoque multum conducit, si hypochondriis superponatur.

CAP. II.

Ceratum santalinum D. Mes.

℞. Rosarum ʒ. xij.
santal. rubri ʒ x.
albi,
citrini an. ʒ vj.
boli Armeni ʒ vij.
ceræ albæ lotæ ʒ xxx.
eboris ʒ vij.
caphuræ ʒ ij.
olei rosat. ℔ j.
fiat Ceratum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Minus est irridendus pharmacopola, qui *sacharo*, quã qui hoc cerato caret, cuius perennis & felix vsus nobilitatem ostendit. A cera ceratum dicitur, à *santalis santalinum*, paratur sic:

Præparatio. *Santala* primum omnia simul pulueranturseorsim *rosæ, bolus armeni, ebur, & caphuræ*: deinde *cera* igni blando, vt cinerib. calidis, aut balneo maris, eum oleo adhibetur, vt liquescat: vbi aliquantum refrixerint ambo, confuse liquata, *aqua rosacea* ter quaterque lauanda: postea dicti pulueres commiscendi, ita tamen, vt *caphura* postremo loco ponatur. Tũ omnia simul agitanda, subigendaque, vt coeant in idoneam consistentiam cerati. Porro *ebur* crudum pro *spodio* posuimus, non *vstum*, vt perperam, aromatariorum vulgus. Cur vero id egerim, pluribus in locis *superius*, vbi spodium occurrit, fusissime demonstrauimus.

Vires. Ceratum santalinum phlegmonas & omnes intemperaturas calidas ventriculi, hepatis, & partium aliarum exustiones efficacissime compescit.

CAP. III.

Ceratum stomachicum Galeno ascriptum D. Mes.

℞. *Rosarum,*
mastiches an. ʒ x.
foliorum absynthii sicci ʒ vij. ß.
spicæ nardi ʒ v.
ceræ ℥ ij.
olei rosati ℥ jx.
Fiat ex arte ceratum.

COMMENTARIVS.

Præparatio. Ceratum hoc à Mesue traditum efficacius cum sit duob. aliis à Galeno descriptis, vsitatius est, & in officinis plurib. asseruatur. Ad eius apparatum *cera & oleũ* liquãtur: refrigerata sæpius *aqua rosarum* abluuntur: postea rursus liquata lauantur æquis partibus *succi citoniorum & vini nigri* & austeri, addito pauco *aceto*; quod tamẽ multi nõ sine ratione omittunt. Interea *rosæ* & *absynthium* simul pulueranda: seorsim vero *mastiche* & *spica Indica*: tum omnium puluis confuse mixtus, cerulæo, seu ceræ oleo liquatæ & lotæ, permiscẽdus, & ita subigendus, vt in cerati crassitudinẽ abeat legitimam. Hoc autem nõ similiter describitur à Galeno, licet ei tribuatur à Mesue, cui potius debetur illius inuentio, vel saltẽ amplior & melior descriptio. Dicitur stomachicum à parte, cui cõfert & adhibetur: Calorem enim stomachi & totius ventriculi fouet, coctionem iuuat, flatus absumit, crudos humores coquit, appetitum excitat & vomitum compescit.

Vires. Solet autem & debet extendi super aluta & superiori regioni stomachi, & aliquãdo etiam toti ventriculo admoueri. Eum enim roborat, & ad munia perfectius obeunda vegetiorem reddit.

CAP. IV.

Ceratum œsypatum, Galeno tributum, D. Mes.

℞. *Oesypi ℥ x.*
oleorum chamæmeli,
irini an. ℔ ß.
ceræ flauæ ℥ iiij.
mastiches,
terebinthinæ an. ℥ j.
resinæ ℥ ß.
spicæ nardi ʒ ij. ß.
croci ʒ j ß.
ammoniaci ℥ j.
styracis calamitæ ℥. ß.
Fiat ceratum secundum artem.

COMMENTARIVS.

Tria describit cerata Mesue, quorum hoc selegimus Galeno ascriptum, vt efficax & vsu frequentiore celebratum; efficacius tamen redditum, Rondeletii consilio, *amoniaci* & *styracis calamitæ* incremento: sic enim effectus feliciter præstat, quos alia Philagrii & Pauli cerata à Mes. conscripta pollicentur. Propterea qui hoc habebit, aliis dictis carere facile poterit. Dicitur autem *œsypatum* à sua basi *œsypo*, quæ sic extrahitur. Lanæ succidæ ex ouium collo, ventre & feminibus euulsæ quantitas quædam idonea sumitur, aqua calida horas octo maceratur, & subinde baculo agitatur; deinde igni feruescere dimittitur, donec pinguedinem in aquam deposuerit, Extractis & fortiter expressis lanis, aqua è vase in aliud vas magno impetu sæpius transfunditur, vt spumam multam eructet, quæ colligenda, & in alio vase seorsim reponenda: tum aqua denuo agitatur ad spumam, quæ adhuc collecta cum præcedente ponẽda. Idque toties iteratur sub æstiuo Sole, dum tota spumescens pinguitudo colligatur: Collecta, aqua pura sæpe lauatur, manibus agitando, quousque sordes mixtæ auferantur, & aqua pura effluat, atq; pinguedo linguæ admota, nullum acrimoniæ sensum inferat. Postea vase fictili denso excepta, in loco frigido seruanda. Vim habet emolliendi, resoluendi, calefaciendi, & dolores sedandi. *Oesypi eductio & apparatus.*

Sic autem paratur ceratum descriptũ; primo seorsim pulueratur *crocus, mastiche, spica* & *styrax*: dein omnium pollen commisce- *Præparatio.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0212-8 DFG